

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кабиша Олександра Олександровича «Адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

В сучасних умовах постійного зростання рівня кіберзлочинності в нашій державі, особливого значення набуває підвищення якості та ефективності функціонування у тісній взаємодії всіх правоохоронних органів, з метою розв'язання великої кількості загальнодержавних завдань, які полягають у забезпеченні законності та правопорядку у державі та суспільстві. Варто наголосити, що кібербезпекова сфера має певні унікальні проблеми, які все ще слабо досліджені та не мають універсальних «рецептів» рішень. На сьогодні органам державної влади так і не вдалось визначити встановити межі, рівні, форми та методи взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності, що пов'язано, в тому числі із тим, що кіберзлочинність, як явище, є досить мінливим. Особливо означене актуалізувалось в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави, що призвело в тому числі й до того, що тепер кіберзлочинність є загрозою не лише для окремих громадян, підприємств, організацій та установ, а й національній безпеці України. Таким чином, можна із впевненістю констатувати, що дисертаційне дослідження Кабиша Олександра Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності» є актуальним, своєчасним та таким, що здатне вирішити низку теоретичних та практичних проблем у представлений сфері.

Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на основі аналізу наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства України та практики його реалізації, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності, а також спираючись на

позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, встановити напрями вдосконалення чинного законодавства у відповідній сфері (с.17–18).

Для досягнення окресленої мети автором ставляться і послідовно вирішуються такі складні завдання: оцінити стан дослідження проблеми правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; визначити поняття та розкрити особливості взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; охарактеризувати сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; з'ясувати сутність поняття та окреслити структуру механізму адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; встановити коло принципів адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; надати характеристику адміністративно-правового статусу суб'єктів взаємодії у сфері протидії кіберзлочинності; виокремити форми та методи взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності; узагальнити міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності та опрацювати можливості його використання в Україні; запропонувати напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності (с.19). Уважне знайомство з текстом дисертації дозволяє нам стверджувати, що дисертант із поставленими завданнями цілком справився.

Структурна побудова дисертації є логічною та доцільною, що свідчить про науково-аргументований підхід до розв'язання поставлених задач. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень: «Стратегії кібербезпеки України», що була введена в дію Указом Президента України від 26.08.2021 р. № 447/2021; «Стратегії забезпечення державної безпеки», затвердженої Указом Президента України від 16.02.2022 р. №56/2022; Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року», затвердженої розпорядження КМУ від 30.03.2023 р. № 272-р.. Робота також узгоджується з «Тематикою наукових досліджень і науково-технічних

(експериментальних розробок) на 2020–2024 роки», затвердженою Наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454).

Зазначене дослідження будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Звертає на себе увагу також намагання дисертанта працювати на різних рівнях наукового дослідження – від фундаментального до науково-прикладного з виходом на конкретні науково-практичні рекомендації. Це значною мірою обумовлено і характером дослідницької бази. Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці фахівців із галузей адміністративного та інформаційного права. Окрім того, в процесі підготовки дисертації було використано напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін, як то: теорії держави і права, теорії управління, соціології, психології, філософії, тощо. Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні акти (ратифіковані у встановленому законом порядку), а також низка законодавчих та підзаконних актів, в яких закріплюється нормативно-правова основа взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності суб'єктів протидії кіберзлочинності, періодичні видання, аналітичні статті, довідкові видання, статистичні матеріали.

Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням низки загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – діалектичного, логіко-семантичного, структурно-функціонального, історичного, порівняльно-правового, системно-структурного та інших, а також значного емпіричного матеріалу.

У дисертації обґрунтовується низка положень, концептуальних у теоретичному плані і важливих для правотворчої та правозастосовної практики.

Не можна не звернути увагу на предмет дослідження. *Предметом дослідження* є адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності. Він свідчить про комплексний характер пошуку. Це дало

можливість автору дійти системної плідності при визначенні результатів і обґрунтуванні низки нових положень, які мають важливе значення для адміністративно-правової науки і практики. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше: виділено форми взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності, які в свою чергу запропоновано поділити на дві групи: 1) нормативно-правові форми: нормотворчість; адміністративний договір; правозастосування; та 2) організаційно-управлінські форми: підготовка і реалізація спільних заходів; створення спільних робочих груп; адміністративний нагляд; просвітницька робота з громадськістю; доведено, що в Україні, на прикладі провідних країн Європи та світу, вбачається необхідним розширити співробітництво між державою (в особі її уповноважених органів) та приватним сектором у сфері протидії та запобігання кіберзлочинності, що в свою чергу дозволить: по-перше, більш оперативно виявляти правопорушення, пов'язані із використанням інформаційних систем; по-друге, залучати фахівців, здатних більш якісно та оперативно реалізовувати діяльність у напрямку протидії та запобігання кіберзлочинності; акцентовано увагу на необхідності розробки та прийняття нової «Стратегії кібербезпеки України», яка повинна враховувати не тільки наявний практичний досвід та існуючі загрози у кіберпросторі, а й: по-перше, окреслити чинники, які обумовлюють виникнення та розвиток кіберзлочинності; по-друге, виокремити шляхи вдосконалення діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у напрямку протидії кіберзлочинам; по-третє, закріпити коло суб'єктів, що здійснюють діяльність у сфері протидії кіберзлочинності, а також перспективні напрямки, рівні, форми та методи їх взаємодії (с.20–21).

Серед найбільш, на мою думку, важливих висновків, варто відзначити такі.

В роботі обґрунтовано, що ключове місце в системі правових засад взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності відводиться саме нормам адміністративного права, адже саме за їх допомогою визначаються: організаційно-управлінські аспекти взаємодії; порядок реалізації спільної діяльності уповноважених суб'єктів, а також їх ієрархічне підпорядкування; правовий статус суб'єктів відповідних правовідносин; цілі; завдання та функції співпраці; форми та методи взаємодії, тощо (с.22). Аргументовано, що кіберзлочинність є складною категорією, що обумовлено наступним: по-перше, це суспільно небезпечне явище, яке детерміновано негативними тенденціями державного розвитку (недосконалість законодавства, низький рівень соціального забезпечення та добробуту населення, нестабільна економіка, «негромадянська» політична система, неефективність роботи правоохоронних органів, недостатність освіти і таке інше) та проявляється в активній діяльності окремих осіб та груп; по-друге, це комплексне явище, яке включає в себе цілу систему різноманітних суспільно-небезпечних діянь, юридична відповідальність за які передбачена законодавством України; по-третє, вчинення кіберзлочинів зумовлює настання найсуворішого виду юридичної відповідальності – кримінальної, яка обумовлює застосування до особи найбільш суворих заходів державного примусу; по-четверте, кіберзлочинність є ненасильницьким різновидом кримінальних діянь, які вчиняються із протиправним, таким що порушує права та свободи людей, використанням комп'ютерних технологій (с.67–68). Доведено, що на сьогоднішній день стан адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності можна оцінити неоднозначно. Так, з одного боку, наявною є широка нормативна база, спрямована на регулювання суспільних відносин у відповідній сфері, а з іншої сторони чинне законодавство має низку прогалин та недоліків, до яких слід віднести: фактична відсутність ефективних та злагоджених механізмів взаємодії спеціально уповноважених суб'єктів у відповідній сфері; невизначеність форм та методів здійснення досліджуваної спільної діяльності; тощо. (с.70).

Аргументовано, що механізм адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності, найбільш доцільно тлумачити, як формалізовану систему спеціальних, взаємодіючих та взаємозалежних між собою юридичних елементів, за рахунок яких встановлюються матеріальні та процедурні засади впливу права на суспільно-правові відносини, що виникають в сфері спільної діяльності суб'єктів, які уповноважені на виявлення, припинення та профілактику кіберзлочинів. До елементів даного механізму віднесено: принципи права; норми адміністративного права; нормативно-правові акти; адміністративні правовідносини (с.132).

Дисертація містить низку інших цікавих з практичної та теоретичної точки зору положень.

Проте, як і будь яке інше комплексне та складне дисертаційне дослідження, запропонована здобувачем робота не позбавлена певних недоліків, які суттєво не впливають на загальну високу позитивну оцінку роботи.

1. Так, на сторінці 20 дисертаційного дослідження, автор досить слушно наголошує, що «в Україні на прикладі провідних країн Європи та світу вбачається необхідним розширити співробітництво між державою (в особі її уповноважених органів) та приватним сектором у сфері протидії та запобігання кіберзлочинності», однак, як саме слід розширити таке співробітництво, на жаль, не вказує.

2. У науковій новизні, автор відмічає, що в роботі вдосконалено «теоретичний підхід щодо визначення поняття «адміністративно-правового статусу суб'єктів взаємодії у сфері протидії кіберзлочинності», до елементів якого віднесено: компетенцію, повноваження, гарантії діяльності та юридичну відповідальність» (с. 22), однак при цьому здобувач не вказує яким саме чином вдосконалено відповідне поняття.

3. Не можна погодитись із твердженням дисертанта про те, що «взаємодія має цілком добровільний характер, адже в її основі лежить співпраця, однакове прагнення та заінтересованість кожного суб'єкта досягти

поставлених цілей» (с. 67), адже, взаємодія правоохоронних органів у сфері протидії злочинності регламентована на законодавчому рівні і правоохоронний орган не має можливості відмовитись від такої взаємодії.

4. На сторінці 137 дисертації автор пише, що «просвітницька робота з громадськістю, як форма взаємодії у сфері протидії кіберзлочинності, передбачає ведення активної роботи з населенням, яка спрямована на: проведення навчальних заходів, семінарів, вебінарів та інших форм освіти, спрямованих на підвищення кіберсвідомості серед громадян, користувачів Інтернету та інших зацікавлених сторін». З приводу даної тези виникає питання – хто саме має проводити відповідні заходи?

5. Хотілось би у висновках до підрозділів, бачити більше конкретики. Наприклад, у висновку про те, «що покращення інформаційного забезпечення в розрізі протидії кіберзлочинності має включати: 1) створення системи обміну інформацією в режимі онлайн; 2) розробку науково-методичного забезпечення суб'єктів взаємодії; 3) оновлення програмного та технічного забезпечення» (с.174–175), слід було чітко вказати які саме суб'єкти і якою саме інформацією мають обмінюватись? Хто саме має розробляти науково-методичне забезпечення суб'єктів взаємодії, тощо.

Натомість, висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку виконаного дисертаційного дослідження. Слід зазначити, що виявлена здобувачем об'єктивна картина стану адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності дозволила йому винести на захист оригінальну й цікаву роботу, зміст якої свідчить про знання автором проблем дослідження, вміння аналізувати нормативні акти та літературу, робити науково виважені висновки і пропозиції.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Нові наукові результати дисертації отримані дисертантом особисто. Ознак порушень академічної доброчесності не виявлено.

Викладене дозволяє зробити висновок: дисертація за темою «Адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів протидії кіберзлочинності» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу, яка має суттєве значення для науки адміністративного права. Основні результати дисертації відображають особистий внесок здобувача в їх досягнення. А отже, дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Кабиш Олександр Олександрович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**помічник начальника ГУНП в Донецькій області,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Руслан СЕРБИН